

ЦИФРОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Черкаський державний бізнес-коледж

Анотація. У роботі розглянуто важливість цифровізації економіки України з урахуванням сучасних викликів та коректив внесених світовою пандемією COVID-19. Значна увага приділена питанню цифровізації національної економіки та розглянуто основні підходи до формування цифрової конкурентоспроможності України в глобальному світі. Проаналізовано національну стратегію цифрового розвитку країни та ключові показники, які сприятимуть досягненню поставлених цілей.

Ключові слова: пандемія; відкритість економіки; глобальна цифровізація; цифрова економіка; цифрова конкурентоспроможність; цифровий розвиток.

DIGITAL COMPETITIVENESS OF UKRAINE

Abstract. The paper considers the importance of digitalization of Ukraine's economy taking into account modern challenges and adjustments made by the global pandemic COVID-19. Considerable attention is paid to the issue of digitalization of the national economy and the main approaches to the formation of Ukraine's digital competitiveness in the global world are considered. The national strategies of digital development of the country and key indicators that will contribute to the achievement of the set goals are analyzed.

Key words: pandemic; openness of the economy; global digitization; digital economy; digital competitiveness; digital development.

Використання цифрових технологій у всіх сферах суспільно-економічного життя впливає на підвищення ефективності пошуку та обміну інформації, прийняття економічних та управлінських рішень, розширення доступу до надання та отримання адміністративних, соціальних послуг тощо. Тенденції впливу COVID-19 на економічну ситуацію в Україні та світі дали поштовх прискореному розвитку цифрового бізнесу зі збереженням налагоджених міжгосподарських зв'язків та збереження позицій відкритості економіки.

Дослідження цифрової конкурентоспроможності в умовах відкритості національної економіки є предметом наукового пошуку ряду відомих вітчизняних науковців. Зокрема акцентують свою увагу на місце України в міжнародних рейтингах щодо оцінювання різних аспектів функціонування держави Ю. Полунев, А. Єріна, І. Манцуров, З. Юринець; вплив основних економічних показників на рівень відкритості національної економіки в міжнародному контексті досліджують К. Ладиченко, І.Івашук, О. Саніна, Ю. Кірієнко; у своїх працях М. Руденко, А. Семенов, О. Марченко, А. Шрамковська, Н. Чеснокова, В. Хаустов на основі досліджень світових рейтингів проводять оцінку процесів цифровізації економіки та її вплив на формування глобальної цифрової економіки зокрема.

Тенденції впливу COVID-19 на економічну ситуацію в Україні та світі дали поштовх прискореному розвитку цифрового бізнесу зі збереженням налагоджених міжгосподарських зв'язків та збереження позицій відкритості економіки. Національна економіка є відкритою, оскільки належить до економічних систем із високим значенням експортної (в межах 46,9 - 52,8%), та імпоротної квоти (в межах 53,2 - 59,3%). Індекс відкритості національної економіки... в межах від 99,0 % до 110,2 %, що також свідчить про високий рівень зовнішньоторговельної відкритості економіки України [1, с. 39]. Незважаючи на складну ситуацію у країні та світі, пов'язану з пандемією, національна економіка починає відновлюватися, спостерігається зростання експорту українських товарів в Китай (+55%), до Великої Британії (+38%) та до Європейського Союзу (+17%) [2]. Разом із зростанням експортно-імпортних операцій в останні роки відмічається, що імпорт в Україну хронічно випереджає експорт, при цьому їх різниця сягає до 8% ВВП. В. Хаустов зазначає, що глобальна цифрова економіка швидко зростає і постійно розвивається. Вона зростала в 2,5 разу швидше, ніж глобальний ВВП за останні 15 років, і майже вдвічі — з 2000 р. Встановлено, що кожний вкладений у цифрові технології долар за останні три десятиліття додав у середньому 20 дол. до ВВП. Цифрова економіка коливається

в межах від 10 до 35% ВВП у розвинених, і від 2 до 19% ВВП — у країнах, що розвиваються. Очікується, що цифрова економіка становитиме близько 24,3% світового ВВП до 2025 р. Для порівняння: за оцінками вітчизняних фахівців, питома вага цифрової економіки в Україні становить 3–4%, а до 2025 р. може подвоїтися [3].

Світова пандемія COVID-19 внесла структурні зрушення у світову економіку та дала поштовх розвитку електронній комерції, спостерігається збільшення використання цифрових інструментів та дистанційне споживання. Частка українців, які здійснюють онлайн-купівлі становить 35% від тих, хто користується Інтернетом та 21,7% населення [4, с. 15, 20], які скористалися цифровими технологіями для придбання товарів через глобальну мережу. Досить актуальним є дослідження Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД UNCTAD) за рівнем готовності брати участь в електронній комерції. Індекс електронної комерції В2С оцінює можливості 152 країн-учасниць щодо ведення електронної комерції в сегменті «бізнес-споживач» та визначається за допомогою факторів, таких як доступ до захищених серверів Інтернету, надійність поштових послуг та інфраструктури, а також частка населення, яка користується Інтернетом і має рахунок у фінансовій установі чи постачальнику мобільних грошових послуг. Лідером рейтингу є Швейцарія (1 місце 99,5 бали), при цьому два найбільші світові ринки електронної комерції США та Китаю значно посунулися в рейтингу на 12 (91 бал) та 55 (70,1 бал) місце відповідно.

Україна, яка в рейтингу 2018 року значно покращила рейтингову оцінку за індексом електронної комерції В2С, у 2019 році опустилась на сходинку, посівши 52 місце (72,5 балів), а вже за підсумками дослідження 2020 року – повернулась на 51 місце, але вже з дещо гіршою оцінкою (71,2 бали). Це один з найгірших показників у Європейському регіоні (гірше тільки: Македонія – 52 місце із 71,1 балом та Молдова 53 місце із 70,8 балами). Україна суттєво відстає від країн-сусідок. І якщо від сусідніх країн Україна відстає не надто суттєво, різниця в оцінках світового лідера електронної торгівлі та Україною продовжує зростати, і становить вже 24,7 бали проти 23,9 балів роком раніше [4, с. 64].

У 2019 році було створено Міністерство цифрової трансформації України, яке сприяє як розвитку цифрової економіки, онлайн-послуг так і зростанню ІТ-індустрії в цілому. Пріоритетними напрямками на найближчі три роки Міністерством визначено:

- надання 100% публічних послуг і громадянам і бізнесу онлайн;
- 95% населення, соціальних об'єктів і головних автошляхів мають покриття швидкісним інтернетом;
- 6 млн. українців залучити до програми розвитку цифрових навичок;
- збільшити до 10% долю ІТ у ВВП країни [5].

У проєкті «Україна 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою», який розроблена Українським інститутом майбутнього передбачено досягнення наступних показників:

- 65% – частка цифрової економіки в загальному ВВП України в 2030Е;
- 99,9% українських домогосподарств мають широкопосмуговий доступ до мережі Інтернет (ШСД);
- 100% – покриття території України 4G–5G;
- 99% усіх автомобільних і залізничних магістралей та 95% сільської місцевості покрито технологіями мобільного Інтернету;
- 99,9% громадян мають цифрову ідентифікацію (citizen-card, Mobile ID) та технічні можливості користуватися довірчими послугами тощо [6].

Висновки з проведеного дослідження є підтвердженням, що пандемія стала каталізатором діджиталізації національної та глобальної економік. Доведено, що цифровізація суспільства є нарізною необхідністю та одним із способів підвищення економічної стійкості та конкурентоспроможності країн. За підсумками різних рейтингів глобальної конкурентоспроможності, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і мережевої готовності та розвитку електронної комерції було визначено що Україна за останні роки покращила свої позиції у рейтингах, але вона і надалі залишається країною з економікою з низьким рівнем доходу та рівнем економічної конкурентоспроможності. Подальші наукові дослідження лежать у площині визначення інноваційної та інвестиційної складової цифровізації суспільства та її вплив на підвищення рівня економічного зростання національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dernova I.A., Ivanova I.V., Borovyk T.M., Rudenko A.Y. Foreign Economic Security of Ukraine in the context of National Economy openness. *Bulletin of National Academy of Sciences of The Republic of Kazakhstan*. Алмати. 2021. № 2. С. 37-43.
2. Солонина Є. Українська економіка і пандемія: досягти дна і відштовхнутися. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainska-ekonomika-vlitku-2021-roku-dosiahnuty-dna-i-vidshovkhnutysia/31327546.html> (дата звернення 03.01.2022).
3. Хаустов В. Цифрова економіка: як тобі служиться? *Дзеркало тижня*. Випуск №39, 19 – 25 жовтня 2019 року. : веб-сайт. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/cifrova-ekonomika-yak-tobi-sluzhitsya-326706.html> (дата звернення 03.01.2022).
4. Конкурентоспроможність України. Інформаційний огляд та ситуаційний аналіз. Київ. 2021. 71 с. URL: <https://cip.gov.ua/services/cm/api/attachment/download?id=37433> (дата звернення 03.01.2022).
5. Іонан В. Про людський капітал, конкурентоспроможність та Україну на карті світу. *Децентралізація дає можливості* : веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13987> (дата звернення 14.12.2021).
6. Україна 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-3> (дата звернення 5.01.2022).

Дернова Ірина Анатоліївна, кандидат економічних наук, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, Україна.

Боровик Тетяна Михайлівна, старший викладач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, Україна.

Dernova Iryna A. – PhD (Economics), Head of Department of Economics, Entrepreneurship and Marketing, Cherkasy State Business College, Cherkasy, Ukraine

Borovyk Tetiana A. – Senior Lecture Lecturer of Economics, Entrepreneurship and Marketing Department Cherkasy State Business College, Cherkasy, Ukraine, e-mail: boroviktm@ukr.net